

Mali'deki Olaylar, Amerika İçin Bölgenin Anahtarıdır

Unutulmuş yerlerin anahtara dönüştüğü ve kaosun, nüfuz haritalarının çizildiği yeni bir dil haline geldiği bir dünyada; Afrika Sahel'in derinliklerinde, ilk bakışta uluslararası karar merkezlerinden uzak bir ülke gibi görünen Mali'de, bugün yüzeyde görünenden çok daha karmaşık bir denklem şekillenmektedir. Zira peş peşe yaşanan olaylar, sadece geçici bir güvenlik kargaşası değildir; aksine Mali, haftalardır coğrafi sınırları aşarak bizzat dünya düzeninin yapısına uzanan uluslararası bir dönüşümün tırmanışına ve derin sarsıntılara tanıklık etmektedir.

Mali artık bir güvenlik dosyası olarak değil, aksine büyük güçlerin iradeleri için bir anahtar testi olarak okunmaktadır; nitekim geleneksel güçlerin geri çekilişi ile yeni aktörlerin yükselişi arasında, yaşananların bir krizin sonu değil; bilakis tüm Afrika Sahel'in konumunu yeniden tanımlayabilecek bir sürecin başlangıcı olduğuna dair işaretler yoğunlaşmakta olup bu süreç, gölgeleri Mağrip ve Afrika'nın derinliklerine kadar uzanan daha geniş müdahale projeleri için bir geçiş kapısına dönüşebilir. Burada sahneyi sadece analiz açısından değil, bilakis aynı zamanda kaos geçici bir durum olmaktan çıkıp stratejik bir yönetime dönüştüğünde daha tehlikeli olabilecek olanı öngörme açısından da okuyoruz.

Birincisi: Mali'de ne değişti?

Mali, haftalardır askeri operasyonlarda tehlikeli ve benzeri görülmemiş bir tırmanışa tanıklık ediyor; bu durum başkent Bamako'nun eteklerine kadar ulaşmış olup bu da devletin varlığını tehdit etmekte ve Afrika Sahel bölgesindeki nüfuz haritasını yeniden şekillendirmektedir. Bu yeni şiddet dalgasını, 2020 yılından bu yana ülkeyi kasıp kavuran dönüşümlerden bağımsız olarak anlamak mümkün değildir; bu nedenle onlardan bazılarını ele alacağız:

Eski denklemin çöküşü ve askeri konseyin meşruiyeti:

Askerî konsey meşruiyetini, ulusal egemenliği yeniden tesis etme ve Batı'nın askerî varlığını sona erdirmeye üzerine kurmuştu; ancak bu vizyon, Fransız güçlerinin tamamen çekilmesinin (Barkhane Operasyonu) ve BM misyonunun (MINUSMA) sona ermesinin ardından oluşan güvenlik boşluğu sonucunda çökmüştür. Bunun üzerine 2023 yılının sonlarında, silahlı grupların kontrol alanlarını genişletmek için yararlandıkları büyük bir güvenlik boşluğu oluşmuştur. Zira Rus müttefik, (2025 yazında Wagner'in yerini alan) Afrika Kolordusu Grubu aracılığıyla istikrarı sağlama konusunda başarısız olmuş ve insani durumu daha da kötüleştiren hak ihlalleri raporlarının ortasında kilit noktalardan geri çekilmiştir. (Sky News, 3 Mayıs 2026).

Ayrıca savaşın doğası sınır çatışmasından iç kuşatmaya dönüşmüş ve altyapılar ve temel malların tedarik zincirleri hedef alınarak devleti ekonomik ve insani açıdan boğmayı hedefleyen kapsamlı bir stratejiye evrilmiştir; bu da bizzat başkenti tehdit etmiş ve hükümet güçlerinin acizliğini ortaya koymuştur.

Silahlı gruplar arasında stratejik bir ittifakın oluşması:

Daha önce birbiriyle çatışan gruplar resmen ittifaklarını ilan etmiş; 2024 yılında Tuaregleri ve Arapları kapsayan birleşik bir varlık olarak yeniden oluşturulan Azavad Kurtuluş Cephesi, Cezayir denetimindeki 2015 Barış Anlaşması'nı reddetmiş, kuzey için tam özerklik talebini yenilemiş ve (El Kaide'nin yerel kolu olan) cihatçı grupla askerî bir ittifak kurmuştur; bu da hükümet güçlerine karşı askerî uzmanlıkların, insan ve lojistik kaynakların birleşmesine yol açmıştır. Bu ittifak ise, aralarındaki büyük fikrî farklılıklardan dolayı ancak dış destekle mümkün olabilir.

İkincisi: Amerika'nın genişlemede bir çıkarı var mı?

Evet, Amerika'nın gerçekten Sahel bölgesinde ve genel olarak Afrika'da çıkarları vardır; zira Amerika, Rus ve Çin nüfuzunun artmasını istemediği gibi (uranyum, altın, nadir toprak elementleri ve diğer birçoklarını) güvence altına almaya ve Çin'i bunlardan mahrum bırakmaya ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca orada sürekli ürettiği ve kullandığı bir gerekeç de vardır ki o da, aşırı örgütlerle mücadele.

Ancak Amerika'nın stratejisi, güvenlik ortaklıkları ve sınırlı üsler aracılığıyla genellikle dolaylı olmakta ve bölgesel müttefikler aracılığıyla hareket etmektedir. Onu doğrudan müdahaleden engelleyen birkaç faktör vardır ki bunlardan bazıları şunlardır:

- Sahel ülkelerindeki halkın, Fransız deneyiminden sonra herhangi yeni bir yabancı varlığı reddetmesi.
- Egemenliğe eğilimli olan ve dış dikteleri nispeten reddeden askerî rejimlerin yükselişi.
- Mağrip Arap ülkelerindeki (Fas, Tunus, Libya) jeopolitik karmaşıklık; çünkü her ülkenin kendine özgü hesapları vardır.

Bu nedenle istihbarat faaliyetlerinin yoğunlaştırılması, daha istikrarlı komşu ülkelere dolaylı destek verilmesi ve Mali'deki kaosu, dönüşümleri izlemek ve bölgenin tamamındaki nüfuzu yönetmek için bir dayanak noktası olarak kullanılması yoluyla dolaylı müdahalenin daha olası olduğunu görmekteyiz.

Burada gizli çatışmayı gözlemliyoruz ancak farklı bir doğayla; zira Amerika, nüfuz alanındaki rakipleriyle dolaylı bir şekilde karşı karşıya gelmektedir:

Çin: Bölgede nüfuzunu dayatmaya çalışmak için krediler, yollar ve limanlar aracılığıyla uzun soluklu bir sakinlikle hareket etmekte olup, onun mücadelesi siyasi olmaktan çok ekonomiktir.

Rusya: Güvenlik araçlarına sahip olup, kaos ve boşluk içinde oynamakta ve belirgin siyasi hırsları olmadan bazen nüfuz oyunuyla etki etmektedir ama Mali'de ağır bir darbe almıştır.

Geleneksel Batı: Yani eski sömürgeci; bugün daha zayıf ama eski nüfuzunun çöküşünü engellemeye ve gücü yettiğinde onu yeniden elde etmeye çalışmaktadır.

Onlar Washington'a karşı birleşik bir ittifak değillerdir; aksine onlardan her birinin bağımsız hedefleri vardır; Amerika ise tam bir kontrol aramamakta ancak kendisi için tehlike oluşturacak ya da ona rakip olacak herhangi bir nüfuzu da istememektedir. Buna göre bölge, içinde farklı projelerin kesiştiği açık bir saha

olarak kalmaya devam etmektedir; en azından şu ana kadar hiçbir taraf burada tam bir kontrol sağlayabilmiş değildir.

Üçüncüsü: Mali nasıl yabancı müdahalenin bir kapısı olabiliyor?

Tüm dış müdahale güvenlik boşluğu aracılığıyla başlamakta olup Mali bugün, devletin kırılmalılığı ile silahlı aktörlerin çokluğunun acısını çekmektedir; bu da terörle mücadele başlığı altında hazır bir gerekçenin oluşmasına neden olmaktadır. Nitekim Amerika, bölgedeki istihbarat ağını yeniden kurmaya, geniş çaplı bir konuşlanma olmaksızın gözetim ve sınırlı saldırılar yoluyla destek sağlamaya ve kendisini, daha önceki geleneksel müdahalelere göre daha düşük maliyetli bir alternatif olarak sunmaya çalışmaktadır.

Böylece Mali, varlığın genişletilmesini meşrulaştıran bir güvenlik laboratuvarına dönüşmekte ve (şu anki karmaşık durumuna rağmen) Nijer, Çad ve Gine Körfezi ülkeleri gibi devletlerle ortaklıkların güçlendirilmesi yoluyla Mali çevresi üzerine baskı uygulanmaktadır.

Amerika, varlığını meşrulaştırmak için düşmanların yayılmasını engelleme sloganını kullanmakta; böylece terörle mücadele ile rakip nüfuzun önlenmesinin arasını birleştirmekte ve bu doğrultuda Mağrip Arap'a doğru genişlemektedir; ancak bu, doğrudan askerî bir şekilde değildir; çünkü Afrika Sahel bölgesindeki herhangi bir kötüleşme, Cezayir ve Libya'ya yansiyabilir, sınırların izlenmesi ile kaçakçılıkla mücadele bahanesi altında istihbarat iş birliğini zorunlu kılabilir ve bundan dolayı da Mağrip Arap içindeki ortaklıklar yeniden düzenlenebilir.

Başka bir ifadeyle Mali, kuzeyde nüfuz kanallarını açmak için kullanılan tehditlerin üretildiği bir nokta haline gelmiştir; böylece Washington, kademeli bir şekilde (güvenlikten ortaklıklara ve bölgesel nüfuza) sızmaktadır.

Bu başarı, bölge ülkelerinin bu genişlemeyi ne ölçüde kabul edeceğine veya herhangi bir gücün, kaosun hegemonyaya dönüşmesini engelleyecek dengeleri yeniden üretebilme gücüne bağlı kalmaya devam etmektedir.

“İslam döneminde kendisi için özel ve refah dolu bir modelin nasıl formüle edildiğini bilen Afrika, saha konumundan çıkıp etkin bir konuma geçmeye muktedirdir. Tarih hazır çözümler sunmaz, ancak bir pusula sunar; pusulaya sahip olan kimse ise yolunu kaybetmez.

Genel olarak Afrika, özel olarak da oradaki Müslüman ülkeleri, pusulanın, acı çekmiş ve hâlâ acı çekmeye devam eden bu kıta için izzet, adalet ve özgürlük gerçekleştirecek ideolojik bir sisteme doğru yöneldiğini bilmektedir; bunu ise ancak İslam ideoloji gerçekleştirebilir; zira halkların işlerini gözetmenin anlamını bilen, hakları sahiplerine geri verecek olan ve tüm şekilleriyle ve herhangi bir isim altındaki sömürgeciliği çıkaracak olan sadece İslam ideolojidir.

Bu halkları köleleştiren, onları kendi kölesi olmaya zorlayan ve ülkelerinin servetlerini yağmalayan sömürgeciliğin tam tersine İslam; köleleri özgürleştirmekte, tüm tebaası için İslam potası içinde halkların özgürlüklerini sağlamakta ve onlar için bilimsel, ticari ve insani bir refah gerçekleştirmektedir.

Bugün karar bu kıtanın evlatlarının elindedir; haydi o zaman ajan yöneticilerden kurtulmak, sömürgeciyi çıkarmak, Allah'ın kelimesini yüceltmek ve İslami hayatı yeniden başlatmak için harekete geçsinler. Böylece gençleri ve servetleriyle İslam ümmeti onlara yardım edecektir; zira İslam davası tektir ve hepimiz tek bir Hilafetin, tek bir devletin ve tek bir dilin çatısı altında olacağız.

O halde İslami hayatı yeniden başlatmak ve ırkçı, vatancı ve etnik asabiyetleri reddetmek için çalışanlarla birlikte hareket edelim ki böylece bu ümmet için tek birleştirici unsur olan İslam'ın potasına geri dönebilelim.

Allahu Teala şöyle buyurmuştur: **وَإِنْ يُرِيدُوا أَنْ يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ اللَّهُ هُوَ الَّذِي أُتِيَكَ بِنَصْرِهِ** **وَبِالْمُؤْمِنِينَ * وَاللَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلْفَتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلْفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ** **“Seni aldatmaya kalkışarlarsa kuşkusuz Allah sana yeter; yardımıyla ve müminlerle seni destekleyen O'dur. Müminlerin gönüllerini birleştiren de O'dur. Dünyanın bütün servetini harcasaydın onların gönüllerini birleştiremezdin, fakat Allah onların aralarını düzeltti. O izzet ve hikmet sahibidir.”** [Enfal 62-63]

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan
Nebil Abdulkerim